

LAJOS Katalin

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Csíkszeredai Kar
Humántudományok Tanszék
Csíkszereda, Románia
lajoskatalin@uni.sapientia.ro

A SZEKUALITÁSRÓL VALÓ BESZÉD FRAZEOLÓGIÁJA CSÍKSZENTDOMOKOSON

The phraseology of the discourse about sexuality
in Csíkszentdomokos

Frazeologija erotskog izražavanja u Čiksentdomokošu

A csíkszeredai Pallas-Akadémia Kiadónál 2009-ben, majd 2010-ben második kiadásban megjelent Balázs Lajos hiánypótló könyve, *Amikor az ember nincs es ezen a világon: Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíkszentdomokoson*. Ez a munka egy felcsíki falu, Csíkszentdomokos nemi életének és nemi erkölcsének az etnográfia eszközeivel történő feltérképezése, valóságos monográfiája ennek a még mindig tabuként kezelt témának. Maga a téma számos tudományterület érdeklődésére számot tart, de nem tudunk olyan munkáról, ami az etnográfia eszközeivel ilyen mélységekben tárgyalta volna a paraszti szexualitás és nemi erkölcs kérdéseit. Jelen tanulmányban arra vállalkozom, hogy a könyvben szereplő nagy mennyiségű adatközlői szöveget egy frazeológiai elemzésnek vetem alá, azt térképezem fel, hogy azok a témák, amelyek a szexualitáshoz kötődve jelennek meg a könyvben, hogyan villantják fel egy felcsíki falu élő nyelvhasználatának frazeológiai gazdagságát. *Kulcsszavak:* etnográfia, frazeológia, nemi kultúra, nemi erkölcs, tabu

Bevezetés

A paraszti szexualitás, nemi élet és nemi erkölcs kevésbé vizsgált területe a magyar (és nem csak a magyar) néprajznak, amit a téma érzékenységből, intim jellegéből és az őt gyakran övező tabuból fakadó kutatási nehézségek (is) magyaráznak. Természetesen létezik szakirodalma ennek a területnek

is¹, de korántsem állíthatjuk, hogy az emberi életnek és kultúrájának ez a jelentős szelete olyan mértékben feldolgozott lenne, mint ahogy azt a jelentősége indokolná. Balázs Lajos könyve, az *Amikor az ember nincs es ezen a világon: Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíkszentdomokoson* (2009. Csíkszereda: Pallas-Akadémia Kiadó) egy székelyföldi, felcsíki település paraszti nemi életének és nemi erkölcsének a monográfiája. Balázs Lajos hosszú, több évtizedes gyűjtőmunkájának eredménye ez a kötet, ami egyfajta mellékterméke az emberi élet fordulóit, a születés, lakodalom és halál rítusait vizsgáló kutatásnak (Balázs 1994, 1999, 2009). A kötet nemcsak impozáns terjedelme miatt lenyűgöző, hanem azért is, mert a néprajz eszközeivel megdöbbentő mélységekben vizsgál egy olyan témát, ami még napjainkban is tabunak számít mind a közbeszéd szintjén, mind pedig a kultúratudományok diskurzusában. A könyv 704 oldalon keresztül adatközlői szövegek sokaságát hozva részletekbe menően vizsgálja a csíkszentdomokosi paraszti nemi élet számos aspektusát, a korai gyermekkori szexuális tapasztalatoktól az ifjúkori beavatódáson át a házasság előtti, közbeni, házasságon kívüli és házasság utáni nemi életet és nemi erkölcsöt. Olyan mélységeit tárja fel a témának, amelyek az emberi élet legintimebb szférájához tartoznak, és csakis egy olyan kutató juthat el ezekhez az információkhoz, vallomásokhoz, aki szoros bizalmi kapcsolatot alakított ki adatközlőivel a több mint négy évtizednyi terepmunka találkozásai során.

A kötet anyaga dominánsan adatközlői anyag, amelyet a szerző értelmezései, elemzései vezetnek be, helyeznek kontextusba. A téma érzékenysége miatt az adatközlők adatai csak a nemet és az életkort tartalmazzák, egyes szövegekből kiderül a beszélő keresztneve vagy nevének kezdőbetűje, de ennél többet nem tudunk meg róluk. Amit megállapíthatunk, hogy 21 különböző 40 és 80 év közötti életkorú, férfi megjelölésű adatközlő van, és huszonhat 35 és 90 év közötti asszony szerepel, de ez természetesen nem jelenti azt, hogy a tényleges adatközlők száma is ennyi.

A 23 fejezet a gyermekkori, kamaszkori, ifjúkori, házasság előtti erotikát, a nemi életbe való beavatódást, a nászéjszakának, a házasságon belüli nemiségnek, a nemi élet gyakoriságának, viszállyainak és alkonyának témáit járja körül. Kitér a terhesség és a gyermekvállalás témájára, a nem kívánt gyermek, illetve a meddőség elleni küzdelemre, a férfi-nő kapcsolatra, a nemi test problematikájára, a szerelemmel és nemi élettel kapcsolatos hiedelmekre, a nemi

¹ A paraszti szexualitás magyar vonatkozású néprajzi szakirodalmához lásd: Bokor 2005, Hoppál – Szepes 1987a, 1987b, Kapros 1984, 1986, Novák 2004, Ortutay 1987, Pozsony 2004, Sári 2004, Szabó 2004, Szepes 1987, Szócsné Gazda 2001, Vajda 1983, 1987, 1988, 1999, Vargyas 1987, Zakariás 2007, Zelnik 1986.

devianciákra és perverziókra, a nemiséghez kapcsolódó játékokra és a nemiség sajátos nyelvzetére. Az utolsó fejezet egyfajta lokális „szerelem-szótár”, az adatközlői szövegekben előforduló erotikához kapcsolódó szó- és kifejezéstár, köztük e témához kapcsolódó szólásokkal és közmondásokkal.

E rövid recenziószerű bevezetésre azért volt szükség, mert a kötet tanulmányom nyersanyagát képezi, így fontosnak tartottam ismertetni a forrásszöveget és azt is, hogy minél tágabb szakmai közönséghez eljusson e figyelemre méltó könyv híre.

Tanulmányom a kötetben tematikus csoportosításban megjelenő adatközlői szövegek frazeológiáját elemzi, azt vizsgálja, hogy az erotika-szerelem-nemi élet rendkívül izgalmas, sok emléket, érzést, értékelést, tapasztalatot mozgósító témája az adatközlők szövegeiben milyen állandósult kifejezéseket hív elő, ebben felfedezhető-e valamiféle mintázat, lehet-e következtetéseket megfogalmazni a frazematípusok témához kötöttségével, gyakoriságával, a női és férfi nyelvhasználat frazeológiai sajátosságaival kapcsolatban. Anyagomban szerepelnek részben azok a kifejezések, szólások és közmondások, amelyek a kötet utolsó fejezetének szótárában is megjelennek, ezek szorosán kapcsolódnak a nemiség témaköréhez, ugyanakkor vizsgáltam azokat az egységeket is, amelyek nem közvetlenül a nemiséghez, hanem a vele érintkező egyéb témákhoz, értékelésekhez kötődnek.

Az elemzés elméleti és módszertani kerete

Egy frazeológiai elemzés első lépése annak tisztázása, hogy az állandósult szerkezetek milyen körére terjeszti ki a kutató a vizsgálatot, és milyen terminológiával dolgozik. A magyar és nemzetközi frazeológiai szakirodalom annyira gazdag elméleti-terminológiai munkákban, hogy a kutató – ha nem kimondottan az elméleti tisztázás szándékával végzi vizsgálatát – kénytelen munkahipotézisként kialakítani egy álláspontot, ami vagy azonos valamelyik szerző álláspontjával, vagy kombinálja több kutató szempont- és terminusrendszerét. Ha induktív jellegű és/vagy élőnyelvi vizsgálatról van szó, akkor előfordulhat, hogy az elemzett anyag sajátosságai felülírhatnak, módosíthatnak előzetesen elfogadott kategóriákat.

Kiindulópontként Forgács Tamás *Bevezetés a frazeológiába* című munkáját vettem (Forgács 2007)², és a következő frazematípusokat emeltem ki a

² A frazeológiai osztályozás kérdésével foglalkozó szakirodalomból csak néhány szerzőt és művet említtek, e dolgozatnak nem célja a téma történetének feltérképezése: Balázs 2009, Bárdosi 2003, 2012, Hadrovics 1996, Voigt 1979. Ortutay Gyula munkásságának jelentősége evidencia ebben a témakörben.

szövegekből, ezeket a hivatkozott könyvben előforduló sorrendben jelenítem most meg:

- Szólások
- Szóláshasonlatok
- Helyzetmondatok
- Szólásformájú csúfolók
- Kinegramma
- Szállóigék
- Közhely
- Funkcióigés kapcsolatok
- Kollokációk
- Onimikus frazeologizmusok
- Frazeológiai terminusok
- Páros frazeologizmusok
- Közmondások

Forgács kategóriái közül az én vizsgálatomból hiányzik a szólásformájú csúfolók és a funkcióigés kapcsolatok csoportja: az elsőre nem volt példa az anyagban, a másodikat a kollokációk közé soroltam. Ugyanakkor a Forgács Tamásnál külön osztályt képviselő páros frazeologizmus kategóriát altípusként kezelem, minden olyan frazeológiai egység, ami páros struktúrát mutat, ebbe az altípusba került. O. Nagy Gábor ezek egy részét párhuzamos szerkezetű szólásoknak tartja (O. Nagy 1976, 13, idézi Forgács 2007, 74). Forgács Tamás külön említi a párhuzamos szerkezetű szólásokat és a páros frazeologizmusokat, melyek az ikerformulákkal tartanak rokonságot. A példáiból azonban kiderül, hogy a két kategória között nincs jelentős különbség, illetve előfordulnak átfedések.

Forgács fenti szerkezeti-szemantikai keverékosztályozása egyike a lehetséges és létező osztályozásoknak, és a vizsgálat célja határozza meg, hogy melyik szempont válik dominánssá az adott kutatásban (Forgács 2007, 50). Az idiomatikus jelentés jelenléte vagy hiánya is fontos szempont a frazeológiai egységek kategorizálásában, ez a szemantikai szempont azonban átszövi az egyes kategóriákat, és egyedül nem elegendő ahhoz, hogy többé-kevésbé világosan elkülöníthető osztályokat hozzunk létre.

Jelen vizsgálatban forrásként tekintettem a néprajzi kötet adatközlői anyagára, és egy Excel adatbázisban rögzítettem minden olyan szerkezeti egységet, ami az állandósultságnak valamilyen fokán állt. Külön oszlopban idéztem a kontextust, amelyben előfordult az adott egység, hisz gyakran a kontextus nélkül el sem dönthető, hogy szabad szókapcsolatról vagy frazeológiai egységről van szó, ezt követi a kontextusból kiemelt frazéma, újabb adat a frazeológiai egység típusa, esetenként altípusa, az adatközlő, illetve a címszó, ami alapján csoportosíthatónak gondoltam az egységeket tematikai szempontból.

Az anyaggyűjtésnek ez a módja lehetővé teszi, hogy kvantitatív és kvalitatív megállapításokat tegyek a szerelemmel, nemi étellel, nemi erkölccsel, párválasztással, házassággal kapcsolatos adatközlői szövegek csíkszentdomokosi frazeológiájáról, illetve a csoportosítás-tipologizálás egyes problémás eseteiben is segítséget jelentett az, hogy együtt láthattam az azonos csoportba tartozónak gondolt példákat, így jobban kidomborodott az esetleges tévedés, vagy a kvalitatív elemzés számára kínálkozó szempont.

Az adatbázis kvantitatív elemzése

Az adatbázis összesen 1376 adatot tartalmaz a következő felbontásban:

Kollokáció 517

Szólás 336

Kinegramma 172

Helyzetmondat 160

Szóláshasonlat 107

Közmondás 69

Közhely 7

Frazeológiai terminus 6

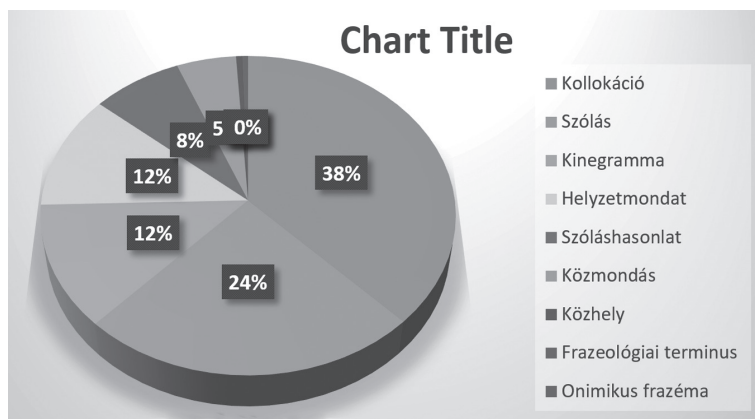
Onimikus frazéma 1

Szállóige 1

Az egyetlen szállóigeként azonosított egységet (*Zergess, s nyittatik, kérjél, s adatik*) nyugodtan lehet a közmondások között tárgyalni most, hogy tisztáztuk, hogy ismerjük bibliai eredetét, és valószínűleg maga az adatközlő is ismerte. A kontextus ugyan egyáltalán nem bibliai jellegű, így ironikus hangvételűvé válik a mondás:

A legény hazakísérte ezt, met ugye tudva vót, hogy még mások es kísérgetik. „Zergess, s nyitattik, kérjél, s adatik”, ugye. A legények az ilyennyel ezt csinálták. Kérték. S akkor az egyiknek azt mondta a leány, hogy „Én egyáltalán nem. Én még szűz vagyok.” S a legény azt felelte, hogy „Szűz vagy, mint a tenyerem a csákánytól!” Met az nagy erdőllő vót. Ezt nekem mesélte el a legény, hogy próbálkozott, „s képzeld, nekem nem engedte meg” (Balázs 2009, 547).

A kötet adatközlői szövegeiben azonosított frazematípusok előfordulási arányai a következőképpen ábrázolhatók:

Láthatjuk tehát, hogy a teljes anyag több mint felét (62%-át) teszi ki a **kollokációk** és **szólások** csoportja, a fennmaradó anyag 24%-át, tehát a teljes anyag szinte egynegyedét teszik ki a **kinegrammák** és **helyzetmondatok**. A kinegrammák – vagy más terminológiákban a szomatikus kifejezések – azért képeznek külön csoportot, mert bennük egy sajátos szemantikai vonás figyelhető meg, valamilyen testrészhez kapcsolódó gesztus jelenik meg bennük, és többnyire az elsődleges denotatív jelentésen túl egy másodlagos, többé-kevésbé idiomatikus jelentés is megjelenik. Forgács definíciójában „[k]inegrammának a gesztusnyelvi megnyilvánulások nyelvi kódolását nevezük, azaz a konvencionizált nemverbális viselkedésformák verbális kifejezését” (Forgács 2007, 81). Valójában Forgács szerint is az igei alapú szólások egyik szemantikailag sajátos csoportját képezik a kinegrammák. Ha a szólások és kinegrammák csoportját egy kategóriában jelenítenénk meg, akkor azt látnánk, hogy az anyagunk 74%-át a kollokációk és szólások képezik, szinte egyenlő arányban. Ez alátámasztja azt az elvárásunkat, hogy az élő beszédben a többé-kevésbé állandósult, a nyelv előregyártott elemeihez tartozó egységek

túlnyomó többségét az idiomatikus jelentést nem hordozó kollokációk és az idiomatikusnak különböző fokán álló szólások képezik.

Fontosnak tartom azonban külön kezelni a kinegrammák kategóriáját, mert elemzése sokat elárulhat arról, hogy a kötet sajátos tematikájú szövegei mely kinegrammákat aktivizálják leginkább, a gesztusnyelvnek milyen nyelvi formái jelennek meg leggyakrabban. A terjedelmi korlátok miatt ebben a tanulmányban nem tudok erre teret szálni, illusztrációképpen sorolok fel néhány kinegrammaként azonosított elemet az adatbázisból: *fogd bé a szájadot, ne vegyen a világ a szájára, csak a szája jár, nem vette le a szemit rólam, szemet hunytak, szemedet reavetted, vegyék le a lábáról, ne vethessen senki az orrára, mindenbe az orrod belé kell üssed, billenti fenéken, rúgta seggbe, verte volna a mellit, nem tudnak újjal rámutatni stb.* A legtöbb kinegramma a szájhoz (23), a lábhoz (19), a szemhez (19) és a kézhez (10) kapcsolódik.

Egyes frazeológiai tipológiákban külön kategóriaként említik a *beszédműveket*, közöttük a köszönéseket, megszólításokat, szitkozódásokat-átkozódásokat, politikai jelszavakat, sírfeliratokat, falfirkákat.³ Ezeket én a **helyzetmondatok** csoportjában tartom számon, ezek az egységek tipikus szituációk jelölését, beszédhelyzetre való reagálást, az emberi kommunikáció ismétlődő helyzeteiben szokásos verbális megnyilatkozásokat fejezik ki. Forgács Tamás történeti frazeológiai témájú akadémiai doktori értekezésében kifejti, hogy vannak „olyan témakörök és olyan lexikális területek, amelyek szinte »vonzák« a frazeológiai egységeket. Vannak továbbá bizonyos kommunikációs szituációk, amelyekben egyes frazematípusok jó eséllyel várhatók, és vannak olyan kommunikatív funkciók, amelyekben a beszélők előszeretettel használnak frazémákat” (Forgács 2018, 26).⁴ A szexualitásról, a nemi életről és az erkölcsről szóló beszéd véleményem szerint ilyen kommunikációs szituáció, és a vele kapcsolatos konfliktusos, érzelmektől fűtött helyzetekben várható, hogy a köszönés-köszöntés-áldás-átok-szitok-káromkodás formulái is megjelennek. A 160 helyzetmondatként azonosított egység között 42 káromkodás-szitokszó van, 29 indulatszó értékű egység, 22 figyelmeztetés, 17 tabusító körülírás, 3 elutasítás, 3 eskü, 3 köszöntés, 1 áldás, 1 elterelés, 1 hálaadás. A többi szerkezet az „akkor/arra mondják, amikor/aki” típusú, tipikus helyzetet megjelölő frazéma.

A frazeológiai egységek altípusaként kezeltem a **párhuzamos szerkezetű frazémákat**, az anyagban 33 ilyen egység van, ezek között 30 szólás, 2 helyzetmondat és egy kinegramma. Ez a teljes anyag 2%-a, a szólások 8%-a, a

³ Lásd Bárdosi 2012, 8.

⁴ Lásd Forgács 2021.

helyzetmondatok 1,25%-a, a kinegrammáknak pedig 0,58%-a. Ezek a számok talán alátámasztják azt, hogy a párhuzamos szerkesztés elsősorban a szólásokra jellemző, itt találjuk a legtöbb ilyen szerkezetet, de más kategóriák esetében is megjelenhet, aminek sajátos stilisztikai, kommunikatív hatása van.

A **szóláshasonlatok** 8%-át teszik ki az anyagnak, a 107 szóláshasonlatból 87 hasonlító mellékmondatos hasonlatot és 20 fokhatározói következményes mellékmondatot tartalmaz. Ez utóbbiak sajátossága, hogy jóval kisebb a kötöttségük, gyakorlatilag a hasonlított elég nagy változatosságot mutathat, a hozzá kapcsolódó hasonlító az, ami konvencionális kifejezésmód. Gyakorlatilag mind a húsz fokhatározói mellékmondat a „nagyon” jelentéskörét írja le változatos formában és változatos szituációkhoz kötődve.

A frazeológia legtöbbet kutatott, leginkább a kultúratudományokkal, folklorisztikával, mentalitástörténettel kapcsolatban tartó típusa a **közmondás** (5%), 70 ilyen egység fordult elő az adatbázisban. Közöttük akad olyan is, ami népdal-szöveg eleme, de a beszélő expliciten közmondásnak nevezi, így én is ekként tekintettem rá. A közmondás az egyetlen olyan frazeológiai egység, amire tudatosan is reflektálnak a beszélők, tudatában vannak annak, hogy egy közösségi bölcsességet, ítéletet megfogalmazó szokásos nyelvi elemmel van dolguk, és ezt mondandójuk alátámasztására, autoritásként használják. A 70 adatból 43 esetben van explicit utalás arra, hogy ez nem egy szabad, alkalmi szókapcsolat, mondat, hanem a közösségi tudás része.

Az anyag maradék 1%-át 7 **közhely**, 6 **frazeológiai terminus** és egyetlen **onimikus frazémaként** azonosított egység teszi ki.

A közhely elkülönítése a frazeológiai egységek többi típusától stilisztikai szempontok alapján történik. Az itt előforduló hét egység valóban szokványos fordulat: *ez az emberi élet; Eccer voltunk mű es fiatalok!; a bajt kerülni kell; ami elmúlt, vissza már nem jöhet; Ilyen az élet!; az élet megy tovább; még nem jött el az idő.*

A hat frazeológiai terminus közül három előfordulás a fenyőszurok két fajtáját nevezi meg, melyet egy növény hagymájával rágtak össze a legények és afrodisziákumként használták (*hopolyag szurok, csicseri szurok*). Szintén frazeológiai terminus a népi jog területéhez tartozó *magtalan juss*, ami azt az örökségformát nevezi meg, amit a gyermektelen férfi felesége örököl a férje után. További két terminus pedig az egyházi élet és vallásgyakorlat témaköréhez kapcsolódik: a *családos szentek* terminus Szűz Mária, Szent Margit és Szent Erzsébet gyűjtőneve, a *fekete mise* kifejezés pedig a román pópákkal, „kalugerekkel”⁵ mondatott fizetett mise valaki megrontására.

⁵ Kaluger – a román călugăr szó átvétele a moldvai és felcsíki nyelvjárásban.

A szövegben onimikus frazémaként azonosított egyetlen előfordulás lokális frazéma, egy asszonyt neveztek *Szent Kurvának*, ezt tulajdonnévként használták. Előfordulhat, természetesen, hogy ez a specifikus név állandósul, és a későbbiekben minden hasonló magatartású nőt így neveznek meg, vagy a közösségi emlékezetben ezen a néven emlékeznek meg erről a személyről, tehát szintén a frazémák születésének folyamatát figyelhetjük meg. A kontextus a következő: „Akkor annyira lábra kapott, hogy a papokhoz es bévágódott, s hát lett egy szent belőle. S Szent Kurvának nevezik a faluba. Mikor lássák vagy hallanak erről az asszonyról, mondják, hogy »Na, nem hiába mondják, hogy minden kurvából eccer szent lesz«” (Balázs 2009, 530, N 69).

Érdeemes megfigyelni, hogy a fenti három mondatban egy kinegramma (*lábra kapott*), egy onimikus frazéma (*Szent Kurva*) és egy közmondás (Na, nem hiába mondják, hogy *minden kurvából eccer szent lesz*) szerepel, nagyon magas tehát a frazemasűrűség. Látható az is, hogy sem a közhelyek, sem az onimikus frazémák, sem a frazeológiai terminusok nem jelentős elemei a szerelem paraszti élőnyelve frazeológiájának.

Kvantitatív szempontból releváns lehet még az is, hogy az 1376 adatból 205 tartozik férfi adatközlőhöz, a többi 1171 adat mind női adatközlők vallomásához kötődik (egy adatközlő nemét és életkorát nem jelzi a szöveg). A szerelmi étellel kapcsolatos frazeológiai egységeket tartalmazó szövegeknek csak szűk 15%-a jelenít meg férfi szempontot és beszédmódot, a teljes kötetre tehát női dominancia jellemző.

Tematikai elemzés

A mennyiségi mutatókon túl igyekeztem tematikailag is feldolgozhatóvá tenni az anyagot, így mindegyik adatot egy témaszóval, aminek segítségével könnyebben csoportosíthatóak az adatok aszerint is, hogy adott témákhoz kapcsolódva milyen egységek jelennek meg, illetve milyen tematikai irányvonalak körvonalazódnak a szövegben. Ezt a csoportosítást csupán munkaeszközként kezelem.

Kétszázkilencvennyolc címszó mentén tettem kereshetővé az adatbázist, és ezek között 36 olyan van, amivel kapcsolatban tíznél többször fordult elő valamilyen frazeológiai egység. Ezek előfordulási gyakoriságuk sorrendjében a következők: *kétes erkölcsű nő* (72), *szex* (69), *isten* (41), *ész* (35), *szem* (29), *szó* (28), *alkalom* (27), *száj* (27), *szüzesség* (25), *élet* (24), *szégyen* (23), *házasságtörés* (22), *maga* (21), *láb* (21), *menstruáció* (19), *béke* (18), *vér* (17), *házasság* (15), *kielégületlenség* (15), *nemi szerv* (15), *férfi* (14), *kéz* (14), *összetör* (14), *pletyka* (14), *kitáncoltatás* (13), *úgy* (13), *agresszió* (12), *asszony* (12),

feleség (12), gyermek (12), házasságon kívüli terhesség (12), gyermekágy (11), fej (10), házastársi kötelesség (10), leány (10), nyak (10).

Első helyen a „kétes erkölcsű nő” áll (az adatbázisban a *kurva, botlott leány, megesett leány, ágra járó leány stb.* szerepel konkrét megnevezésként.) Második helyen a „szex” témája szerepel 69 előfordulással, de ha idevesszük még a szintén a szex témája kapcsán megjelenő *alkalom (27), házasságtörés (22), vér (17), kielégületlenség (15), házastársi kötelesség (10), házasság előtti nemi élet (7), megszakított közösülés (7), kielégülés (6), nemi élet hiánya (6), nemi vágy (5), zsigora (3)* címszokat, akkor 194 előfordulással máris első helyre kerül az a téma, ami várhatóan a központját képezi minden nemi életéről és nemi erkölcsről szóló beszédnek.

Harmadik helyen 41 előfordulással az „isten” témaszót tartalmazó frazémák vannak. Ezek leggyakrabban helyzetmondatok, a köszönés-káromkodás-szitok-átok-áldás-eskü témakörébe tartoznak, közülük sok indulatszó-értékű.

Balázs Lajos értékelése szerint a nemiségről való beszéd központi elemét a szégyen képviseli, több kontextusban is említi, hogy a vizsgált településen a szégyen és tiltás meghatározó a nemiségről való paraszti gondolkodásban. A frazeológiai egységekben 23 előfordulással a 11. helyen szerepel ez a témaszó az előfordulások gyakorisági sorrendjében, a *szégyent hozni valakire/szégyenbe hozni valakit; szégyent hozni a fejemre/nyakamra/arcomra; szégyenben maradni/keverni/kerülni; (nem) szégyellni magát; beléhal a szégyenbe; a szégyen öli meg* kollokációk ragozott-személyjelezett alakjai, illetve egy szólás (*Azt hittük, a földbe belésüllyedünk!*) és egy közmondás (*Olyannal indulj meg este, hogy nappal se szégyelld*). Ha a szégyen szónak a szabad szókapcsolatokbeli előfordulásait is figyelembe vettem volna, akkor jóval nagyobb előfordulásszám támasztaná alá nyelvileg is a szerzőnek a megállapítását arról, hogy a paraszti szexualitásban ez az érzés jelentős szerepet játszik.

A továbbiakban a terjedelmi korlátok miatt egyetlen témaszó, a legnagyobb gyakorisággal előforduló „kétes erkölcsű nő” témájához tartozó egységeket elemzem, mintegy ízelítőt nyújtva a csíkszentdomokosi nemi élet és nemi erkölcs frazeológiai oldaláról.

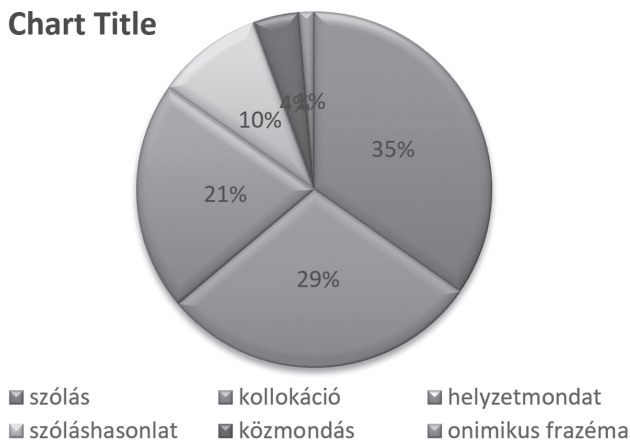
Botlott leány, megesett leány, ágra járó leány, falu kurvája – erkölcs, ítélkezés és frazeológia Csíkszentdomokoson

Választásom, hogy az erkölcsi szempontból kétes megítélésű leányrasszonyra vonatkozó frazémákat elemezzem részletesebben, a következő érvekkel indoklom:

1. ehhez a témához kapcsolódnak a legnagyobb számban különböző típusú frazeológiai egységek,
2. a helyzetek, amelyek kapcsán megjelenik, átfogják az emberi élet minden fontos szakaszát – a leánykortól az időskorig, özvegységig,
3. a gyakori előfordulású frazématípusok közül csak a kinegrammák hiányoznak ebből a témakörből, a többiek jól reprezentálják a frazématípusok teljes anyagbeli arányait (a szólások és kollokációk 64%-ban, a helyzetmondatok 21%-ban, a szóláshasonlatok 10%-ban, a közmondások 4%-ban, az onimikus frazémák pedig 1%-ban fordulnak elő),
4. szemléletesen illusztrálja a hagyományos paraszti falu szigorú erkölcsi felügyeletét, a szégyen-tiltások-tabu hármasszorításában működő paraszti szexualitást.

Ami eltér a teljes adatbázis jellegzetességeitől, az az, hogy a kollokációk és szólások felcserélik a helyüket: az erőteljes erkölcsi ítélezés, a közösségileg elfogadott normák védelme és valószínűleg a téma intenzív átbeszéltsége miatt gyakoribbak az idiomatikus jelentésű szerkezeteket, mint az idiomatikus jellegű egységeket. Hiányzik ugyanakkor a kinegrammák csoportja, ami a teljes anyagban viszonylag jelentős helyet foglal el. Mennyiségileg 25 szólás, 21 kollokáció, 15 helyzetmondat, 7 szóláshasonlat, 3 közmondás és 1 onimikus frazéma fordul elő ebben a témakörben.

Chart Title

A következőkben felsorolom a frazéma-előfordulásokat típusonként, előfordulási gyakoriságuk sorrendjében, hogy egységében láthassuk az anyagot, „cseppben a tenger”. A zárójelben feltüntetett számok azt jelzik, hogy az adott szerkezet hányszor fordult elő ebben a formában az anyagban.

Szólások: *a falu kurvája (2); a falu kurvája/a falu bikája; kikapott leány; megvetett leány; megbotlott leány (3); botlott leány (5); ágra járó leány; könnyű préda; jó szívű; víg elejű; sok pohárból iszik (2); sok vederből ivott; azt se tudja, hány pohárból ivott, s melyikből ivott.*

Kollokációk: *nagy kurva; mocskos kurva (8); rongy kurva; rohadt kurva; romlott leány, romlott asszony; kájmán leány; nagy betyár leány; kikapós leány; betyár menyecske; cifra menyecske; hetyki-petyki betyár fehérnép; rossz viseletű; vén majom; ügyet se vet arra a leányra; kurvaságra adta magát.*

Helyzetmondatok: *szűk szoknya, s bő pina (2); mocskos kurva (5); mocskos, büdös kurva (2); te mocskos, tetrabugyis kurva; Büdös kurva!; Kurva dög! (2); csak az nem ment, aki sietett a gyorsvonatra; aki nem siet a vonatra, az nem áll meg nála; mennyi az ára egy kiló húsnak? S asszonya „100 lej s egy fazak liszt”.*

Szóláshasonlat: *olyan vót, mint a bazsarózsa; Olyan vót a két orcája, mint a vér; mint a méhek a mézre, arra rajoztak; A konytukat hagyták el, úgy mulattak; mint méhek a lépes mézet; Jobban kezdték kerülgetni, mint az ördög a keresztet; marják, mint az idegen ludat a ludak.*

Közmondás: *a legnagyobb kurvának van a legnagyobb szerencséje; Minden kurvából eccer szent lesz (2).*

A kollokációk és helyzetmondatok között úgy tűnik, hogy átfedés van, ami magyarázatra szorul: mindkét helyen szerepel a *mocskos kurva* szerkezet, és ebből az egyszerű felsorolásból az sem látszik, hogy a *rongy kurva* vagy *rohadt kurva* kollokáció miben más, mint a *büdös kurva* helyzetmondat. Alapvető különbség közöttük, hogy míg a kollokációk egy elbeszélő szövegben megnevezésként jelenítik meg a szerkezetet, addig a helyzetmondatokban függő, független vagy szabad-függő beszédben jelennek meg, párbeszédés helyzeteket idéz a visszaemlékező, és erőteljes indulat, ítélet és gyakran a verbális agresszió jelenik meg bennük. Példaként idézek egy-egy részletet mindkét előfordulásra:

Kollokáció:

Ott fent, Cseralatt, ott es két negyven éves legény. Hát ott es az anyjuk: „Azt ne vedd el, met bákói az anyja. Ide nem hozod! Azét kénlódtunk, azét építettünk? Mit gondolsz ilyenvel? Még nekem es mondta, »Nézd meg te, ez a B, R.-nek a lejárta ide jó fel a szomszédba, hogy találkojjék Gusztival. Nézd meg, még felcsináltassa magát!... Hát annak az anyja egy *mocskos kurva vót*«” (Balázs 2009, 197, N 66).

Helyzetmondát:

Annyi történt, hogy mai napig hallja az urától. Ha iszik, s egy kicsit megharagszik, abba a helybe eléjő: „*Mocskos kurva vótál!*” – a szemire veti most is, idős korba, pedig 70 felé vannak. Elpanaszolta az asszony, hogy most is, ha iszik ezt az orrára hányja. Hiába mondta, hogy csak egy vót, azt vette, hogy „a lúdnak a vízbe a nyoma nem látszik”. Ha eccer nem vótál szűz, lehattél százval es (Balázs 2009, 121, N 68).

Talán e két példából is érzékelhető, hogy kollokációként megnevező funkciót tölt be a szerkezet, valakiről állítják, hogy kiérdemelte ezt a minősítést, vagy ekként tartotta számon a közösség, a helyzetmondatok párbeszédés szövegeket idéznek, melyekben a beszélők a szemtől szembeni kommunikációban szitokszóként használják a szerkezetet. A házastársi féltékenység és verbális agresszió, a riválisok közötti féltékenység, a szülői féltés és kontroll helyzetei hívják elő.

A következő részlet a közösség ítéletét fogalmazza meg azokkal a lányokkal szemben, akik nem a normának megfelelően öltözködtek vagy viselkedtek. *A szűk szoknya, s bő pina* helyzetmondát – amit idézetként jelenít meg a beszélő mint a helyzetben szokásosan elhangzó mondatot, példázza azt a folyamatot is, ahogy a divat és szokások változását követi a frazeológia:

Az én koromba, aki egy kicsit es feltűnt, mutogatta magát, kurvának nevezték. „Jóféle, józű, ne hogy néz ki, ne, mit csinál!” [...] Egy kicsit-kicsit mikor kezdett bójóni a szűk szoknya, már rea mondták, hogy „*szűk szoknya, s bő pina*”. Má csúfolkodtak vele. Arról a leányról má azt gondolták, hogy adakozó, jó szívű (Balázs 2009, 111, N 69).

A következő helyzetmondát és kontextusa szintén a frazémák születésének folyamatát szemlélteti, ahogy egy konkrét helyzetben egy adott beszélő mondasát felkapja a közösség, és elkezd más helyzetekben is használni. Azt a kiszolgáltatott emberi helyzetet is felmutatja, amikor a család fenntartása érdekében pénzért nyújtott szexuális szolgáltatást a háziasszony, ezt a falu részben meg is értette, elnézte:

Volt itt a felsőbb utcába egy asszony, azt mondta, hogy „ő nem bolond, hogy őt szalmazsáknak tarcsák, hanem ha csinálja, fizesse meg”. Kérdeztem há mennyit fizetnek? S azt mondja *100 lejt s egy fazak lisztet*. A másik Felszegbe özvegyen maradt. S odajártak az emberek, s idős legény, s minden. Mondták, hogy „Na, Mariska néni, mennyi az ára egy kiló húsnak?” S aszongya „*100 lej s egy fazak liszt*”. Hát annyit kacagtuk. Pedig ügyes család vót. De hát nem vót más kereső a családba, s

így megengedte. De kijelentette: „100 lej s egy fazak liszt.” Még most is folytassák a fiatalok ezt a mondást (Balázs 2009, 100, N 65).

A témához kapcsolódó szólások közül kiemelkedik a *sok vederbül ivott, sok pohárból iszik* szólás és változatai. Arra a leányra mondták, aki több fiúval volt, és nem tudta, hogy gyermekének ki az apja – az apaság kérdése rendkívül fontos ebben a társadalomban fiúnak-lánynak egyaránt. Idézek közülük kettőt kontextusukkal együtt:

Azt mondták, „*sok vederből ivott a leány, s nem tudta, hogy melyiktől sikerült*” (Balázs 2009, 176, F 68).

Botlott, megbotlott. De azt is mondták, amelyik többel vót, *azt se tudja, hány pohárból ivutt, s melyikből ivutt* (Balázs 2009, 176, N 67).

Kontextus és frazéma kapcsolatának fontosságára két szóláshasonlatot hozok, melyek ugyanannak a szövegnek a részei. Ha kontextus nélkül olvasuk az *olyan vót, mint a bazsarózsa* vagy az *olyan vót a két orcája, mint a vér* szóláshasonlatokat, akkor a szépség, egészség jelentései aktivizálódnak, a konkrét kontextusban viszont a szabados életű lányokra vonatkozik, akik a sok és változatos partnerrel zajló nemi életük dacára nemhogy csúnyábbakká válnának, hanem még jobban kivirágoznak:

Tudtunk egymásról, há jó barátok vótunk. S én elhíttam a leányt táncba, s táncoltattam, s legalább eccer vagy kéccer elintéztem, s akkor ő kísérte haza s csinálta tovább. S teccik-e elhinni, *olyan vót, mint a bazsarózsa*. Nem beszakadt a szeme alja, vagy rosszul lett, hanem hízott-hízott. Minél többet csináltuk, annál betyárabb vót. *Olyan vót a két orcája, mint a vér* (Balázs 2009, 95, F 75).

A mint a méhek a mézre, arra rajoztak, mint méhek a lépes mézet... versengtek a fiúk és Jobban kezdték kerülgetni, mint az ördög a keresztet szóláshasonlatok mind azt fejezik ki, hogy az a lány, akiről tudni lehetett, hogy megengedi a szexuális közeledést, milyen – amúgy elítélendő – népszerűségnek örvendett. Kettőt idézek belőlük:

S egy alkalommal mesélte el nekem, hogy olyan történt, hogy olyan alkalommal ment ugyanahhoz a lejánhoz, me neki volt más szereteje, csakhát ez hagyta, s odamentek, ugye, *mint méhek a lépes mézet... versengtek a fiúk, hogy melyik kíséri haza ezer...* (Balázs 2009, 171, N 67).

E má fel van törve. *Jobban kezdték kerülgetni, mint az ördög a keresztet* (Balázs 2009, 191, N 66).

Végül pedig a frazeológiai egységek közül a parömiológia területéhez (is) tartozó három közmondással zárom elemzésemet. Mindhárom közmondás azt fejezi ki, hogy az erkölcsi határok átjárhatóak, részben a közösségen belül léteznek olyan erők, melyek lehetővé teszik a bűnök látszólagos bocsánatát, részben pedig az emberi természet olyan, hogy próbál megszabadulni a rásütött bélyegtől. Ahogy e három közmondás mutatja, az egyszer elhangzott ítélet érvényes marad a közösségi emlékezetben:

S most az a leány, ugye, az egész falu lemondta, olyan szerencsét kapott, hogy a legtisztességesebb leján nem kapott olyan férjet. Mondják az asszonyok, hogy *a legnagyobb kurvának a legnagyobb szerencséje van* (Balázs 2009, 156, F 70).

Azt tarcsák, hogy az ilyenek jó templombajárók lesznek. „*Minden kurvából eccer szent lesz*”, ezt mondják (Balázs 2009, 530, N 69).

Akkor annyira lábra kapott, hogy a papokhoz es bévágódott, s hát lett egy szent belőle. S Szent Kurvának nevezik a faluba. Mikor lássák vagy hallanak erről az asszonyról, mondják, hogy „Na, nem hiába mondják, hogy *minden kurvából eccer szent lesz*” (Balázs 2009, 530, N 69).

Következtetések

Tanulmányom egy paraszti nemi étellel és nemi erkölccsel foglalkozó lokális jellegű, de univerzális következtetéseket lehetővé tevő kötet frazeológiáját elemezte, és a könyv adatközlői szövegeiben fellelhető 1376 frazeológiai egység kvantitatív elemzése és egy kiválasztott témához tartozó elemek kvalitatív elemzésével von le következtetéseket a (paraszti) szerelem frazeológiájával kapcsolatban.

Általános következtetésként megfogalmazhatjuk, hogy a mélyinterjúkban feltett kérdésekre az adatközlők olyan szövegekkel válaszoltak, melyeknek frazeológiai gazdagsága jelentős. Ez várható is volt, hiszen a szerelem témája önmagában is, de a házasság, házasságtörés, párválasztás, szex kapcsolódó témáin keresztül még inkább érzelmekben, ítéletekben, véleményekben gazdag reakciókat vált ki. Ezeket nagyon sokszor frazeológiai egységek segítségével fejezik ki az adatközlők. Mennyiségileg a kollokációk dominálnak, ez alátámasztja azt a nyelvészeti tényt, hogy a nyelv előregyártott, félkész elemeinek jelentős szegmense ez az idiomatikus jelentést nélkülöző frazémátípus.

A frazémák tematikai csoportosítása nyomán kialakult a frazeológiailag legerőteljesebben jelölt témák csoportja, amelyek közül az „első helyezettet”

emeltem ki, az *erkölcsileg elítélhető magatartású nő* témáját. Ez a téma elsősorban megnevező funkciójú kollokációkat aktivizált, és lehetőség nyílt ezen elemek vizsgálata során, hogy egyes kollokációk és a helyzetmondatok közti kapcsolatot elemezzük. Kiderült, hogy önmagában nem mindig dönthető el, hogy egy egység kollokáció vagy helyzetmondat, a kontextus jellegzetességeinek mérlegelése nyújthat szempontot az elkülönítésükben.

Ugyanakkor az ehhez a témához kapcsolódó 72 elem vizsgálata során egy erőteljesen ítélkező, szigorú szabályok szerint működő társadalom képe bontakozik ki, ahol elsősorban a nők helyzetét figyelni árgus szemekkel a közösség, és az egyszer rásütött bélyegtől nincs lehetőség a megszabadulásra, jóvátételre. A nemiség kapcsán erős indulatok korbácsolódnak fel, melyek szópárbajban, veszekedésekben, folyamatos szemrehányásokban jelenítődnek meg, és ezeket az indulatokat gyakran fejezik ki frazémák segítségével.

A női-férfi szempontok vizsgálatára nem került sor, mindenesetre az adatközlők arányai – ha megszólalásaik számát és terjedelmét tekintjük – a női szempont felé billentik a mérleg nyelvét. Ehhez a témához hasonlóan még sok elemzési szempont kínálkozik az anyaggal kapcsolatban, ezeket későbbi tanulmányokban fogom körüljárni (verbális agresszió, a tabusítás frazeológiai eszközei, a közmondások szövegbeli működése).

Irodalom

- Balázs Géza. 2009. A helyzetmondat interdiszciplináris megközelítése – a Magyar szólástár korpusza alapján. In *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Szerk. Keszler Borbála – Tátrai Szilárd. 127–132. Budapest: Tinta Kiadó.
- Balázs Lajos. 1994. *Az én első tisztességes napom: Párvalasztás és lakodalom Csíkszentdomokoson*. Bukarest: Kriterion Kiadó.
- Balázs Lajos. 1995. *Menj ki én lelkem a testből: Elmúlás és temetkezés Csíkszentdomokoson*. Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó.
- Balázs Lajos. 1999. *Szeretet fogott el a gyermek iránt: A születés szokásvilága Csíkszentdomokoson*. Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó.
- Balázs Lajos. 2009. *Amikor az ember nincs es ezen a világon: Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíkszentdomokoson*. Csíkszereda: Pallas-Akadémia Könyvkiadó.
- Balázs Lajos. 2020. *Cérna és tű: A paraszti világ szerelmi eposza*. Csíkszereda: Gutenberg Könyvkiadó.
- Bárdosi Vilmos (főszerk.). 2003. *Magyar szólástár: Szólások, helyzetmondatok, közmondások értelmező és fogalomköri szótára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

- Bokor Zsuzsa. 2005. Technikák a prostituáltak marginalizálására és a nemzeti térből való kizárásra. In *Lenyomatok 5*. Szerk. Jakab Albert Zsolt – Szabó Á. Töhötöm. 215–236. Kolozsvár: KJNT.
- Forgács Tamás. 2007. *Bevezetés a frazeológiába: A szólás- és közmondáskutatás alapjai*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Forgács Tamás. 2021. *Történeti frazeológia: A történeti szólás- és közmondáskutatás kézikönyve*. Budapest: Tinta Kiadó.
- Hadrovics László. 1996. *Magyar frazeológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Hoppál Mihály – Szepes Erika. 1987a. Erősz a folklórbán. In *Erősz a folklórbán: Erotikus jelképek a néphagyományban*. 5–11. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Hoppál Mihály – Szepes Erika. 1987b. Előszó. In *A szerelem kertjében: Erotikus jelképek a művészetben*. 5–11. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Kapros Márta. 1984. Megesett lányok az Ipoly menti falvak társadalmában. *A Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve* (10): 319–341.
- Kapros Márta. 1986. *A születés szokásai és hiedelmei az Ipoly mentén*. Debrecen: KLTE, Néprajzi Tanszék.
- Novák László Ferenc. 2004. Az erősz a népi kultúrában: Verbális és ikonográfiai megnyilatkozások. In *Tisicum*. Szerk. Benedek Csaba et alii. 269–271. Szolnok.
- Ortutay Gyula. 1987. A magyar parasztság szerelmi élete. In *Erősz a folklórbán: Erotikus jelképek a néphagyományban*. Szerk. Hoppál Mihály – Szepes Erika. 12–19. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Petrik Emese. 2011. A nemes érzelmek belső holdudvara. *Létünk* 42 (1): 201–207. http://epa.oszk.hu/00900/00997/00016/pdf/EPA00997_Letunk_2011_01_201-207.pdf (2021. márc. 1.)
- Pozsony Ferenc. 2004. Meztelenség és erotika az erdélyi és moldvai népszokásokban. In *Tisicum XIV*. Szerk. Benedek Csaba et alii. 301–303. Szolnok.
- Sári Zsolt. 2004. Erotikus és termékenységszimbólumok a táplálkozéskultúrában. In *Tisicum XIV*. Szerk. Benedek Csaba et alii. 277–280. Szolnok.
- Szabó László. 2004. Közösség és nemi élet. In *Tisicum*. Szerk. Benedek Csaba et alii. 315–321. Szolnok.
- Szepes Erika. 1987. Carmina Priapea. In *A szerelem kertjében: Erotikus jelképek a művészetben*. Szerk. Hoppál Mihály – Szepes Erika. 136–178. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Szöcsné Gazda Enikő. 2001. *Erkölc és közösség: Orbai széki erkölcsirányítás a XVII–XVIII. században*. Csíkszereda: Pro-Print Kiadó.
- Vajda Mária. 1983. A parasztság szerelmi életének kutatása. In *Néprajzi Tanulmányok Dankó Imre tiszteletére*. Szerk. Balassa Iván – Ujváry Zoltán. 677–687. Debrecen.
- Vajda Mária. 1987. Vallomások a paraszti szerelmi életéről. In *Erősz a folklórbán: Erotikus jelképek a néphagyományban*. Szerk. Hoppál Mihály – Szepes Erika. 183–217. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.

- Vajda Mária. 1988. *Hol a világ közepe?: Parasztvallomások a szerelemről*. Kecskemét: Erdei Ferenc Művelődési Központ.
- Vajda Mária. 1998. „Amely firfinak az arany szeget megkötik”: Szexuális szokások a magyar néphagyományban. *A debreceni Déri Múzeum Évkönyve* 73. 355–428.
- Vajda Mária. 1999. „Komámasszony adjon nekem szállást...”: Adalékok a koma és komaasszony közötti szexuális kapcsolathoz a magyar néphagyományban. *A debreceni Déri Múzeum Évkönyve* 74. 207–226.
- Vargyas Lajos. 1987. Szerelmi – erotikus szimbolika a népköltészetben. In *Erősz a folklórban: Erotikus jelképek a néphagyományban*. Szerk. Hoppál Mihály – Szepes Erika. 20–39. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.
- Voigt Vilmos. 1979. Kisepeikai prózaműfajok. In *A magyar folklór*. Szerk. Ortutay Gyula. Egyetemi tankönyv. 283–323. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Zakariás Erzsébet. 2007. Népélet és szexualitás. In „Édesanyám kicsikorban megtanított...” 68–74. H. n.: Triade Kiadó.
- Zelnik József. 1986. Homo ludens erotikus. In *A szerelem kertjében: Erotikus jelképek a művészetben*. Szerk. Hoppál Mihály – Szepes Erika. 136–178. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó.

THE PHRASEOLOGY OF THE DISCOURSE ABOUT SEXUALITY IN CSÍKSZENTDOMOKOS

The book *What makes you feel out of this world: Sexual culture and morality among peasants* by Lajos Balázs (Pallas-Akadémia, 2009; second edition 2010) met a long-felt need on the topic. The work is an ethnographic survey, an actual monograph of the topic of sexuality and sexual morality in a village of Eastern Transylvania, Csíkszentdomokos (Sândominic). Various scientific fields (sociology, sexual-psychology, folkloristics etc.) concern themselves with the topic of the book, yet it is still a taboo in Romanian culture, and there is no other work which tackles with the specific tools of ethnography this topic in a depth, so it can be considered a really important achievement in the field. The paper undertakes the task of analysing the phraseology of the texts of the interviewed subjects, and by mapping the topics related to the issue of sexuality show the richness of phraseology in this village.

Keywords: Lajos Balázs, ethnography, phraseology, sexual culture, sexual morality, taboo

FRAZEOLOGIJA EROTSKOG IZRAŽAVANJA U ČIKSENTDOMOKOŠU

U izdanju Akademske izdavačke kuće Palas iz Miercurea Ciuc 2009. godine je objavljena, a zatim 2010. se pojavilo i drugo izdanje knjige Lajoša Balaža pod

naslovom *Kada čovek ne postoji na ovom svetu: Seksualna kultura i seksualna etika u Čiksentdomokošu (Amikor az ember nincs es ezen a világon: Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíkszentdomokoson)*. Knjiga predstavlja etnografski prikaz seksualnog života i seksualne etike stanovnika sela Čiksentdomokoš iz oblasti Felčik, koji i dan danas predstavlja tabu temu. Sama tema može biti interesantna za razne oblasti nauke ali po našim saznanjima ne postoji rad koji pitanja seksualnosti i seksualne etike istražuje na ovako produbljen način, etnografskim sredstvima. U ovoj studiji se vrši frazeološka analiza tekstova iz knjige koja se zapravo sastoji od priča meštana. Daje se prikaz kako teme vezane za seksualnost predočavaju frazeološko bogatstvo govora jednog sela u Felčiku.

Ključne reči: etnografija, frazeologija, seksualna kultura, seksualna etika, tabu

A kézirat leadásának ideje: 2021. márc. 3.

Közlésre elfogadva: 2021. máj. 10.